

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Гасюк О.В.

магістрант,

Науковий керівник: Грись А.М.

*доктор психологічних наук, професор,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ФЕНОМЕН ДОБРОВІЛЬНОЇ БЕЗДІТНОСТІ: ОСНОВНІ МОТИВИ

Одним із основних пріоритетів сімейних відносин є народження дітей та продовження роду. Але трансформації у різних сферах суспільного життя призводять до зміни ціннісних орієнтирів сучасної молоді. У ранньому дорослому віці формується значимість себе як індивідуальності та прагнення до самореалізації, увага особистості зосереджується на власному «Я».

Сьогодні гостро постає проблема свідомої відмови від батьківства у молоді та феномен «добровільної бездітності», що потребує детального вивчення.

Дослідники відносять до поняття «добровільно бездітний» певну категорію людей, а саме: осіб дітородного віку, які фізично здатні мати дітей, але не мають наміру ставати батьками [5]. В країнах СНД довгий час головним призначенням жінки було народження та виховання дітей, тому феномен добровільної відмови від батьківства тут є достатньо новим явищем, але таким, що активно підтримується сучасною молоддю.

Соціологи вважають, що свідомо бездітність, як вибір, існувала завжди, але її виведення із сфери особистого в сферу публічного припадає на період сексуальної революції у другій половині ХХ століття у розвинених країнах Заходу [2]. В 70-х роках ХХ століття вперше з'являється поняття «childfree» (від англ. – вільний від дітей). Термін «childfree» виник як антитеза терміну «childless», що означає неможливість мати дітей при наявності бажання їх мати [3].

Проблему добровільної бездітності досліджували та описували у своїх працях Дж. Віверс, К. Маура, Е. Пек, Ш. Радл, Д. Кніл, Ч. Джоші,

К. Морелла, Р. Джиллеспі, О. Камзіна, Н. Самікіна, О. Яцина. Завдяки даним джерелам можна проаналізувати особливості руху «childfree» та визначити основні мотиви, які сприяють добровільній бездітності.

Дж. Віверс у своїй праці запропонувала типологію «вільних від дітей» відповідно до мотивів бездітності: реджектори та аффексьонадо. Реджектори обґрунтовують небажання мати дітей огидою до процесу дітонародження та дітей взагалі, а аффексьонадо вважають більш привабливим життя без дітей [6].

Дослідники стверджують, що небажання мати дітей притаманне більше жінкам, ніж чоловікам. В свою чергу О. Камзіна, Н. Самікіна зазначають, що мотиви свідомої відмови від дітонародження відрізняються в залежності від статі: жінки відмовляються мати дітей на користь побудови успішної кар'єри, а чоловіки – щоб зняти з себе тягар відповідальності за наступне покоління. Однак, серед представників «чайлдфрі» як чоловіки, так і жінки основним мотивом визначають для себе небажання втратити свободу [1].

Особистість, яка обирає добровільну бездітність, має як усвідомлені, так і неусвідомлені мотиви такого вибору. Загалом, дослідивши матеріали у соціальних мережах відповідних тематичних спільнот, можна виділити наступні свідомі мотиви, які призводять людей до вибору добровільної бездітності: соціальні умови, фінансова невпевненість; страх втрати свободи; страх перед народженням та його наслідками; відраза до вагітності, дітей та/або небажання за ними доглядати, виховувати; гедонізм; недовіра до партнера.

Безумовно, існують і неусвідомлені мотиви та причини. Вивчати їх складніше, однак за деякими висловленнями «чайлдфрі» можна припустити, що більшість з них мають психологічні дитячі травми, які призводять до відповідного вибору [4].

У підсумку можна зазначити, що феномен добровільної бездітності є явищем відносно новим. Але на відміну від країн Заходу, де рух чайлдфрі вже є досить поширеним, в Україні це явище ще тільки активно набирає популярності. Мотиви прибічників руху чайлдфрі різняться в залежності від світогляду та соціальних статусів, але об'єднувальним чинником для них є переконання у комфортнішому житті без дітей. Тенденція добровільної бездітності безумовно має вплив на розвиток інституту сім'ї і потребує детального вивчення для прогнозування напрямів та механізмів реалізації публічної політики у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Камзина О.А. Исследование жизненных сценариев у представителей сообщества «childfree» / О.А. Камзина, Н.Ю. Самыкина // Вестник Самарского государственного университета. – Самара, 2014. – № 1(112). – С. 213–223.
2. Ломакин И.В. Чайлдфри или добровольно бездетные? К предопределению концептуального поля исследований не-родительства в России // Мониторинг общественного мнения: Экономические и социальные перемены. – 2019. – № 6. – С. 394–436.
3. Лукасевич О.А., Мітіна А.Р. Психологічний аналіз феномену Чайлдфрі / Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології». – 2016. – № 2(10). – С. 81–86.
4. Шевченко Л.О., Кобікова Ю.В. та ін. / Гендер у психологічних та соціологічних дослідженнях: Навч. посібник. – К., 2015. – 148 с.
5. Abma J., Martines G. Voluntary childlessness among American men and women in the late 1980s // Social biology, 1991. P. 79–93.
6. Veevers J.E. (1980). «Childless by choice» Toronto, Toronto: Butterworth, Canada. – 220 p.

Гатаулін М.Р.

студент;

Ханецька Т.І.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСІБ ДОРОСЛОГО ВІКУ

Залежна поведінка є досить розповсюдженим явищем у сучасному суспільстві. Вона вже стала предметом наукового дослідження окремої науки – адиктології. Зважаючи на те, що вивченням залежної поведінки займаються фахівці різних наукових галузей, до сьогодні відсутня єдина феноменологічна і термінологічна база, загально прийнятий категоріальний апарат. Навіть поняття «залежна поведінка» розглядається по-різному: медики тлумачать її як хворобу (особливо хімічні форми залежності), соціологи – як соціальне явище, що має свою